

Борисов Михайло Юрійович,
*старший викладач кафедри світового господарства і
міжнародних економічних відносин
Одеського національного університету ім. І. І. Мечникова*

ТВОРЧИЙ ДОРОБОК ІВАНА ВЕРНАДСЬКОГО У ФОНДАХ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Наукова спадщина Івана Васильовича Вернадського привертала і привертає увагу багатьох дослідників економічної думки, зокрема А. В. Анікіна, Н. К. Нікітіної, І. О. Сурніної, І.-С. Коропецького та інших. Окреме місце в цьому ряду належить дослідженням В. Д. Базилевича «І. Вернадський. Витоки. Творча спадщина у контексті історії економічної думки в Україні» (2009) та «Економіст Іван Васильович Вернадський» (В. Д. Базилевич, В. А. Короткий, 2012).

Поодинокі праці І.В. Вернадського оцифровані і знаходяться у вільному доступі, однак основний масив його наукової спадщини, в першу чергу журнали «Экономический указатель» та «Экономист», все ще залишається малодоступним для дослідників. Тому перелік його праць і видань, які зберігаються в Науковій бібліотеці ОНУ імені І. І. Мечникова, може стати у пригоді науковцям і всім зацікавленим.

Так, наукову спадщину Івана Васильовича відкриває його дисертація за результатами закордонного стажування «Критико-историческое исследование об итальянской политико-экономической литературе до начала XIX века» (1849). Далі в хронологічному порядку йдуть: «Романское начало и наполеониды» (1855), «Политическое равновесие и Англия» (1855), «Очерк теории потребностей» (1857), «Очерк истории политической экономии» (1858), «Перспектив политической экономии» (1858), «О мене и торговле» (1865), «Политическое равновесие и Англия» (2-е испр. изд., 1877) [1–8].

В усіх цих працях простежується творча особистість автора, однак найбільше враження справляють щотижневик «Экономический указатель» та його додаток – журнал «Экономист», які є яскравим свідченням величезної працездатності і творчої продуктивності І.В. Вернадського, оскільки, тримаючи в руках ці видання, навіть в сучасних умовах важко уявити, що це результат праці однієї людини, яка спромоглася протягом першого ж року

видання (1857) щотижня друкувати наклад цього змістовного журналу (52 номери за рік обсягом 1230 сторінок), переважна більшість матеріалів в якому належала самому Івану Вернадському, але ще й відповідати на сторінках журналу читачам та передплатникам. Привертає увагу той факт, що серед передплатників, яких в перший рік видання було майже 2 тисячі осіб, переважали мешканці українських губерній – 31 у Київській, 33 у Чернігівській, 37 у Харківській, 66 у Херсонській губернії.

У Науковій бібліотеці ОНУ зберігаються всі номери «Экономического указателя» за 1857 рік, крім № 39 (1–52), всі номери за 1858 рік (53–104). За 1859 рік, коли журнал змінив назву на «Указатель политико-экономический, статистический и экономический», зберігаються всі номери (105–156), крім № 154. Також зберігаються всі номери за 1860 рік (157–208), коли журнал знов частково змінив назву як «Указатель экономический, политический и промышленный», і всі номери за 1861 рік (209–260).

Крім цього, в бібліотеці також є низка номерів журналу «Экономист. Приложения к Экономическому указателю, журналу, посвящённому политической экономии, статистике и вспомогательным наукам», починаючи з кн.1 за 1858 рік, в якій, зокрема, міститься стаття Аполлона Скальковського «Население и продовольствие Новороссийскаго края в 1853–1854 годах», практично невідома науковому загалу. Також є кн.1–6 за 1859 рік, номери за жовтень–грудень 1860 року, кн. 1–4, 5/6, 7/8, 9–12 за 1861 рік і кн. 2–4 за 1864 рік.

Цікавою знахідкою може також слугувати критична стаття Д. П. Скуратова, економіста і цензора Санкт-Петербурзького цензурного комітету, «По поводу статьи г. Вернадского «О внешней торговле»» (1856).

Таким чином, підсумовуючи, можна зазначити, що в Науковій бібліотеці ОНУ імені І. І. Мечникова зберігаються раритетні видання наукових праць І. В. Вернадського, які доступні для вивчення і потребують нових досліджень.

Список використаних джерел

1. Вернадский И. Критико-историческое исследование об итальянской политико-экономической литературе до начала XIX века. Москва: Университет. тип., 1849. 118 с.
2. Вернадский И. Романское начало и наполеониды. Санкт-Петербург: Тип. Веймара, 1855. 52 с.
3. Вернадский И. Политическое равновесие и Англия. Москва: Университет. тип., 1855. 136 с.

4. Вернадский И. Очерк теории потребностей. Санкт-Петербург: Тип. Метциг, 1857. 81 с.
5. Вернадский И. Очерк истории политической экономии. Санкт-Петербург: Ред. Экономического указателя, 1858. 224 с.
6. Вернадский И. Проспект политической экономии. Санкт-Петербург: Ред. Экономического указателя, 1858. 64 с.
7. Вернадский И. О мене и торговле. Санкт-Петербург: Тип. Краевского, 1865. 175 с.
8. Вернадский И. Политическое равновесие и Англия. 2-е испр. изд. Санкт-Петербург: Славянская печать, 1877. 180 с.

УДК 330.82:330.16

Вербова Оксана Степанівна,
*доктор економічних наук,
професор кафедри менеджменту
Львівського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України.*

ПРИНЦИПИ ЕКОНОМІЧНОЇ СВОБОДИ У НАУКОВОМУ СПАДКУ ІВАНА ВЕРНАДСЬКОГО

В умовах складного процесу національної господарської самоідентифікації особливо актуальною є проблема економічної свободи. Обмеження свободи підприємницької діяльності, права приватної власності, свободи трудових відносин, фінансової свободи, вільної конкуренції стримують розвиток сучасної ринкової економіки. Економічна свобода, як складова підприємництва, потребує високого рівня самоорганізації особи та суспільства. У цьому контексті значну увагу приділяємо захисту принципів економічної свободи репрезентантом класичного напрямку в українській економічній науці Іваном Васильовичем Вернадським. Висвітлення внеску видатного вченого-економіста та громадського діяча у відстоювання економічної свободи, як основної цінності свободи особистості та засобу її самореалізації, має вагоме значення для сучасних економічних реформ в Україні.

Науковій спадщині видатного українського вченого Івана Вернадського (1821–1884) властивий персоніцентризм. Особливого значення у своїх дослідженнях І. Вернадський надавав проблемі потреб, залучаючи до аналізу суспільство і людину. У праці «Нарис теорії потреб» (1857) науковець розкриває взаємо-